

» ficabunt eum. » Tanquam exponendo repetitum est quod supra dictum est. Quia enim benedicentur in eo, magnificabunt eum : non ipsi faciendo ut magnus sit, qui per se ipsum magnus est ; sed laudando et magnum fatendo. Sic enim magnificamus Deum : sic etiam dicimus : « Sanctificetur nomen tuum¹, » quod semper utique sanctum est.

XX. « Benedictus Dominus Deus Israël, qui facit mirabilia solus⁴. » Consideratis omnibus supra dictis eructatur hymnus, et benedicitur Dominus Deus Israël. Impletur enim quod ad illam sterilem dictum est : « Et qui eruit te, ipse Dominus Deus Israël universæ terræ » vocabitur³. » Ipse « Facit mirabilia solus : » quoniam quicumque faciunt, ipse in eis operatur, « Qui facit mirabilia solus. »

XXI. « Et benedictum nomen gloriæ ejus in æternum, » et in sæculum sæculi¹. » Quid aliud latini interpretes dicerent, qui non possent dicere : In æternum et in æternum æterni? Quasi enim aliud dictum sit : « In æternum, » et aliud, « In sæculum, » ita sonat : sed græcus habet, *εις τον αιωνα, και εις τον αιωνα του αιωνος*, quod forte commodius diceretur, in sæculum et in sæculum sæculi : ut in sæculum intelligeretur, quantum hoc sæculum durat ; in sæculum autem sæculi, quod post hujus finem futurum promittitur. « Et replebitur gloria ejus omnis terra : Fiat, » fiat. » Jussisti, Domine, ita fit : ita fit, donec illud quod cœpit a flumine, perveniat omnino usque ad terminos orbis terræ.

¹ Matth. vi, 9. — ² Psal. LXXI, 18. — ³ Isaï. liv, 5. — ⁴ Psal. LXXI, 19.

ENARRATIO

IN PSALMUM LXXII.

Sermo ad plebem¹.

I. AUDITE, audite dilectissima viscera corporis Christi, quorum spes Dominus Deus vester est, et non respicitis in vanitates et insanias mendaces² : et qui adhuc respicitis, audite ne respiciatis. Psalmus iste inscriptionem habet, id est, titulum, « Defecerunt hymni David, filii Jesse (2) : » Psalmus ipsi Asaph³. » Tot habemus Psalmos, in quorum titulis scriptum est nomen David, nusquam est additum, « Filii Jesse, » nisi in hoc solo. Quod credendum est non frustra factum, neque inaniter. Ubique enim nobis innuit Deus, et ad intellectum vocat pium studium charitatis. Quid est, « Defecerunt hymni David, filii Jesse? » Hymni laudes sunt Dei cum cantico : hymni cantus sunt continentis laudem Dei. Si sit laus, et non sit Dei, non est hymnus : si sit laus, et Dei laus, et non cantetur, non est hymnus. Oportet ergo ut, si sit hymnus, habeat hæc tria : et laudem, et Dei, et canticum. Quid est ergo, « Defecerunt hymni? » Defecerunt laudes quæ cantantur in Deum. Molestam rem et quasi luctuosam videtur nuntiare. Qui enim cantat laudem, non solum laudat, sed etiam hilariter laudat : qui cantat laudem, non solum

¹ Hic Sermo ad plebem, habitus forte anno 411, in pervigilio S. Cypriani ex Epist. cxi ad Honoratum c. v, n 13. — ² Psal. xxxix, 5. — ³ Id. LXXII, 1.

cantat, sed et amat eum quem cantat. In laude confitentis est prædicatio; in cantico amantis affectio. « Defecerunt » ergo hymni David, » ait: et addidit, « Fili Jesse. » Erat enim David rex Israël, filius Jesse¹, tempore quodam Veteris Testamenti: quo tempore Novum Testamentum occultatum ibi erat, tanquam fructus in radice. Si enim quæras fructum in radice, non inuenies; nec tamen inuenis in ramis fructum, nisi qui de radice processerit. Illo ergo tempore, populo primo venienti ex semine Abrahæ carnaliter; nam et populus secundus pertinens ad Novum Testamentum, ad semen Abrahæ pertinet, sed jam spiritaliter: illi ergo populo primo adhuc carnali, ubi pauci Prophetæ intelligebant et quid desideraretur a Deo, et quando haberet publice prædicari, prænuntiaverunt futura hæc tempora, et adventum Domini nostri Jesu Christi. Et quemadmodum Christus ipse secundum carnem nasciturus, in radice erat occultus in semine Patriarcharum, et quodam tempore revelandus tanquam fructu apparente, sicut scriptum est, « Floruit virga de radice Jesse²: » sic etiam ipsum Novum Testamentum, quod in Christo est, prioribus illis temporibus occultum erat, solis Prophetis cognitum, et paucissimis piis, non ex manifestatione præsentium, sed ex revelatione futurorum. Nam quid sibi vult, fratres, ut unum quiddam commemorem, quod Abraham mittens servum suum fidelem ad despondendam uxorem unico filio suo, facit eum jurare sibi, et in juramento dicit ei: « Pone manum sub femore meo, » et jura³? Quid erat in femore Abrahæ, ubi ille manum posuit jurans? Quid ibi erat, nisi quod et tunc ei promissum est: « In semine tuo benedicentur omnes gentes⁴? » Femoris nomine caro significatur. De carne Abrahæ, per

¹ 1 Reg. xvi, 18. — ² Isai. xi, 1. — ³ Gen. xxiv, 2. — ⁴ Id. xxii, 18.

Isaac et Jacob, et ne multa commemoremus, per Mariam Dominus noster Jesus Christus.

II. Quia vero radix erat in Patriarchis, unde ostendemus? Paulum interrogemus. Gentes jam credentes in Christum, et quasi superbire cupientes contra Judæos qui crucifixerunt Christum; cum et de ipso populo venerit alius paries, occurrens in angulo, id est, in ipso Christo, de diverso venienti parieti præputii, id est, Gentium: cum ergo erigerent se gentes, sic illas reprimit: « Si enim tu, » inquit, ex naturali incisus oleastro, insertus es in illis, » noli gloriari adversus ramos. Nam si gloriaris, non tu » radicem portas, sed radix te. » Ergo de radice Patriarcharum dicit fractos quosdam ramos propter infidelitatem, et insertum ibi oleastrum, ut esset particeps pinguedinis olivæ, id est, Ecclesiam ex Gentibus venientem. Et quis inserit oleastrum in oliva? Oliva solet in oleastro; oleastrum in oliva nunquam vidimus. Nam quisquis fecerit, non inueniet baccas nisi oleastri. Quod enim inseritur, hoc crescit, et ejus rei fructus invenitur. Invenitur non radicis fructus, sed surculi. Hoc ostendens Apostolus omnipotentia sua Deum fecisse, ut oleaster in radicem olivæ insereretur, et non baccas sylvestres, sed olivam daret, ad omnipotentiam Dei revocans hoc Apostolus ait: « Si tu ex naturali incisus es oleastro, et contra » naturam insertus es in bonam olivam, noli gloriari, » inquit, adversus ramos. Sed dicis, ait: Fracti sunt » rami, ut ego inserar. Bene; propter incredulitatem » fracti sunt: tu autem fide sta; noli altum sapere, sed » time. » Quid enim est, « Noli altum sapere? » Noli superbire, quia insertus es; sed time ne frangaris per infidelitatem, sicut illi fracti sunt. » Propter infidelitatem, » inquit, fracti sunt: tu autem fide sta: noli altum sapere, » sed time. Nam si Deus naturalibus ramis non pe-

» percit, neque tibi parcat. » Et sequitur bonus locus, et necessarius, et totus audiendus: « Vides ergo, inquit, » bonitatem et severitatem Dei: in eos quidem qui fracti » sunt, severitatem; in te autem qui insertus es, boni- » tatem, si permanseris in bonitate. Alioquin (id est, si » non permanseris in bonitate,) et tu excideris; et illi, » si non permanserint in infidelitate, inserentur¹. »

III. Tempore igitur Veteris Testamenti, fratres, promissiones a Deo nostro populo illi carnali terrenæ erant et temporales. Promissum est regnum terrenum, promissa est terra illa, in quam etiam inducti sunt ab Ægypto liberati: per Jesum Nave inducti sunt in terram promissionis, ubi etiam Jerusalem terrena ædificata est, ubi regnavit David. Acceperunt terram, liberati ex Ægypto, transeuntes per Rubrum mare; finitis anfractibus et erroribus solitudinum, acceperunt terram, acceperunt regnum: deinde post regnum acceptum, quia terrena acceperant, cœperunt merito peccatorum suorum oppugnari, expugnari, captivari; ad extremum eversa est et ipsa civitas. Tales erant et illæ promissiones non perseveraturæ, per quas tamen figurarentur futuræ promissiones perseveraturæ; ut ille omnis decursus temporalium promissionum figura esset et quædam prophetia futurorum. Itaque cum illud regnum deficeret, ubi regnavit David, filius Jesse, id est, homo quidam, etsi Propheta, etsi sanctus, quia videbat et prævidebat Christum venturum, de cujus semine etiam secundum carnem nasciturus erat: tamen homo, tamen nondum Christus, tamen nondum rex noster, Filius Dei, sed rex David, filius Jesse: quia ergo defecturum erat illud regnum, per quod regnum acceptum laudabatur tunc Deus a carnalibus; hoc solum enim pro magno habebant, quia liberati erant temporaliter ab

¹ Rom. xi, 17-24.

his a quibus opprimebantur, et evaserant hostes persequentes per mare Rubrum, et ducti erant per solitudinem et invenerant patriam et regnum: hinc solum laudabant Deum, nondum intelligentes quid in illis figuris præsignaret et promitteret Deus. Deficientibus ergo rebus pro quibus laudabat Deum populus carnalis, cui regnavit ille David: « Defecerunt hymni David, » non filii Dei, sed « Filii Jesse. » Periculosum locum tituli Psalmi præsentis, sicut Dominus voluit, prætervecti sumus: accepistis quare dictum sit: « Defecerunt hymni David filii Jesse. »

IV. Cujus vox est Psalmus? « Asaph¹. » Quid est, « Asaph? » Sicut invenimus in interpretationibus ex lingua hebræa in græcam, et ex græca nobis in latinam translatis, Asaph Synagoga interpretatur. Vox est ergo Synagogæ. Sed tu cum audieris Synagogam, noli continuo detestari quasi interfetricem Domini. Erat quidem illa Synagoga interfetrix Domini, nemo dubitat: sed memento de Synagoga fuisse arietes quorum filii sumus. Unde dicitur in Psalmo: « Afferte Domino filios arietum². » Qui inde arietes? Petrus, Joannes, Jacobus, Andreas, Bartholomæus, et cæteri Apostoli. Hinc et ipse primo Saulus, postea Paulus: id est, primo superbus, postea humilis. Saül enim, unde dictum est nomen Sauli, nostis quia rex superbus et infrenis fuit. Non quasi jactantia aliqua nomen sibi mutavit Apostolus: sed ex Saulo factus est Paulus, ex superbo modicus. Paulum enim modicum est. Vis nosse quid sit Saulus? Ipsum audi jam Paulum recordantem quid fuerit per malitiam suam, et quid jam sit per gratiam Dei: audi quomodo fuerit Saulus, et quomodo sit Paulus: « Qui fui, inquit, prius blasphemus et » persecutor et injuriosus³. » Audisti Saulum, audi et Paulum: « Ego enim sum, inquit, minimus Apostolo-

¹ Psal. LXXII, 1. — ² Id. XXVIII, 1. — ³ 1 Tim. I, 13.

» rum. » Quid est minimus, nisi ego sum Paulus? Et sequitur: « Qui non sum dignus vocari Apostolus. » Quare? Quia fui Saulus. Quid est, fui Saulus? Ipse dicat: « Quia » persecutus sum, inquit, Ecclesiam Dei: sed gratia Dei, » ait, sum id quod sum¹. » Abstulit sibi omnem granditatem suam, minimus jam in se, grandis in Christo. Et iste Paulus quid dicit? « Non repulit Deus plebem suam, (de » plebe ex Judæis veniente,) plebem suam, inquit, » quam præcivit. Nam et ego Israëlita sum ex semine » Abraham, de tribu Benjamin². » Ergo et Paulus nobis de Synagoga, et Petrus et alii Apostoli de Synagoga. Itaque cum audieris vocem Synagogæ, noli attendere meritum, sed intende partum. Loquitur ergo in hoc Psalmo Synagoga, deficientibus hymnis David filii Jesse: id est, deficientibus rebus temporalibus, per quas solebat a carnali populo laudari Deus. Quare autem illæ defecerunt, nisi ut aliæ quærentur? Ut quærentur quæ? quæ ibi non erant? Non, sed quæ ibi tegebantur figuris: non quæ jam ibi non erant; sed ibi tanquam in radice occultabantur quibusdam secretis mysteriorum. Quæ? Hæc, inquit ipse Apostolus, figuræ nostræ fuerunt³.

V. Et attendite jam breviter ipsam figuram nostram: Populus Israël sub Pharaonis et Ægyptiorum dominatione⁴: populus christianus ante fidem prædestinatus jam Deo, et adhuc serviens dæmonibus et diabolo principiorum: ecce populus subjugatus Ægyptiis: serviens peccatis suis. Non enim nisi per peccata nostra potest diabolus dominari. Liberatur populus ab Ægyptiis per Moysen: liberatur populus a præterita vita peccatorum per Dominum nostrum Jesum Christum. Transit populus ille per mare Rubrum: iste per baptismum. Moriuntur in mari

¹ 1 Cor. xv, 9, 10. — ² Rom. xi, 1, 2. — ³ 1 Cor. x, 6. — ⁴ Exod. 1, 10.

Rubro omnes inimici populi illius¹: moriuntur in baptismo omnia peccata nostra. Intendite, fratres: Post mare illud Rubrum non continuo patria datur, nec tanquam jam hostes desint, secure triumphatur, sed restat eremi solitudo, restant hostes insidiantes in via: sic et post baptismum restat vita christiana in tentationibus. In illa eremo suspirabatur patriæ promissæ: quid aliud Christiani suspirant jam abluti baptismo? Numquid jam regnant cum Christo? Nondum ventum est ad terram promissionis nostram, sed non defecturam, non enim ibi deficient hymni David. Hoc modo audiant omnes fideles, sciant ubi sint: in eremo sunt, patriæ suspirant. Mortui sunt hostes in baptismo, sed insequentes a tergo? Quid est, insequentes a tergo? Ante faciem futura habemus, a tergo præterita: omnia præterita peccata deleta sunt in baptismo; quibus modo tentamur, non a tergo insequuntur, sed in via insidiantur. Unde Apostolus adhuc in via hujus eremi constitutus: « Quæ retro, inquit, » oblitus, in ea quæ ante sunt extensus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei²: » tanquam diceret, ad patriam supernæ promissionis Dei. Et ibi jam, fratres, in eremo quidquid passus est ille populus, et quidquid eis Deus largitus est, quæcumque illa flagella fuerunt, quæcumque dona, significationes sunt rerum, quas in hac solitudine hujus vitæ ambulantes in Christo, quærentes patriam, et accipimus ad consolationem et patimur ad probationem. Non ergo mirum, quia illud defecit quod figurabat futurum. Nam perductus est populus ad patriam promissionis, numquid semper staturam? Si hoc esset, non esset figura, sed res. Quia vero figura erat, ad temporale quiddam perductus est ille populus. Si ad temporale quiddam perductus est, oportebat ut deficeret, et defectu suo cogeretur quærere quod nunquam deficeret.

¹ Exod. xiv, 23, 24. — ² Phillip. iii, 13, 14.

VI. Synagoga ergo, id est, qui Deum ibi pie colebant, sed tamen propter terrenas res, propter ista praesentia: (Sunt enim impii qui praesentium rerum bona a daemonebus quaerunt: hic autem populus ideo melior erat Genti- bus, quod quamvis praesentia bona et temporalia, tamen ab uno Deo quaerebat, qui est creator omnium et spirita- lium et corporalium.) Cum ergo illi pii secundum carnem attenderent, id est, illa Synagoga quae erat in bonis, pro tempore bonis, non spiritalibus, quales erant ibi Pro- phetae, quales pauci intellectores regni coelestis, aeterni: ergo illa Synagoga animadvertit quae acceperit a Deo, et quae promiserit Deo populo illi, abundantiam rerum ter- renarum, patriam, pacem, felicitatem terrenam: sed in his omnibus figurae erant; et non intelligens quid ibi late- ret in rebus figuratis, putavit hoc pro magno dare Deum, nec habere melius quod dare posset diligentibus se et ser- vientibus sibi. Attendit et vidit quosdam peccatores, im- pios, blasphemos, servos daemoneum, filios diaboli, vi- ventes in magna nequitia et superbia, abundare rebus talibus terrenis, temporalibus, pro qualibus rebus ipsa Deo serviebat: et nata est cogitatio pessima in corde, quae faceret nutare pedes, et prope labi a Dei via. Et ecce ista cogitatio in populo erat Veteris Testamenti: utinam non sit in carnalibus fratribus nostris, cum jam aperte praedi- catur felicitas Novi Testamenti! Quid enim dixit illa tunc Synagoga? quid dixit ille populus? Nos servimus Deo, et corripimur, flagellamur; subducuntur nobis ea quae dili- gimus, et quae pro magno a Deo acceperamus: illi autem scelerati homines nequissimi, superbi, blasphemii, inquieti, abundant omnibus rebus, propter quas nos Deo servimus: puto sine causa servitur Deo. Hic sensus est Psalmi, defi- cientis populi et nutantis, dum considerat bona terrena, propter quae serviebat Deo, abundare his qui non servi-

rent Deo, nutat, et prope labitur, et cum hymnis illis deficit, quia in talibus cordibus hymni deficiebant. Quid est, in talibus cordibus hymni deficiebant? Quia jam talia cogitabant, Deum non laudabant. Quomodo enim lauda- rent Deum, quibus quasi perversus videbatur, dans im- piis tantam felicitatem, et auferens eam a servantibus sibi? Non illis bonus videbatur Deus: et quibus Deus bo- nus non videbatur, non utique ab eis laudabatur: a qui- bus autem Deus non laudabatur, defecerunt in illis hymni. Postea vero populus iste intellexit quid eum admoneret Deus quaerere, cum ista temporalia subtraheret servis suis, et donaret ea inimicis suis, blasphemis, impiis: admonitus intellexit, quia praee omnibus, quae dat Deus et bonis et malis, et aliquando aufert et bonis et malis, praee omnibus servat aliquid bonis. Quid est, servat aliquid bonis? quid illis servat? Se ipsum. Jam quantum arbitror, curritur in Psalmo, intellectus est in nomine Domini. Audi recor- dantem et poenitentem qui erraverat, putando Deum non bonum, qui dat bona terrena malis, et aufert illa a servis suis. Intellexit enim quid Deus servaret servis suis, et recogitans, seque castigans erupit hoc modo.

VII. « Quam bonus Deus Israël! » Sed quibus? « Rec- » tis corde. » Perversis quid? Perversus videtur. Sic et in alio Psalmo dicit: « Cum sancto sanctus eris, et cum » viro innocente innocens eris, et cum perverso perver- » sus eris¹. » Quid est, « Perversus eris cum perverso? » Perversum te putabit perversus. Non quod ullo modo per- vertatur Deus. Absit: quod est, est. Sed quemadmodum sol oculos puros, sanos, vegetos, fortes habenti, tranquil- lus apparet, in oculos autem lippos quasi tela aspera jacu- latur; intuentem illum vegetat, hunc excruciat, non mutatus, sed mutatum: sic cum coeperis esse perversus,

¹ Psal. xvii, 26, 27.

et tibi Deus perversus videbitur; tu mutatus es, non ille. Erit ergo tibi pœna, quod bonis gaudium. Hoc iste recolens: « Quam bonus, inquit, Deus Israël rectis corde. »

VIII. Quid autem tibi? « Mei autem pene commoti sunt » pedes¹. » Quando commoti sunt pedes, nisi quando non erat rectum cor? Unde non erat rectum cor? Audi: « Paulo » minus effusi sunt gressus mei. » Quod dixit, « pene; » hoc dixit, « Paulominus: » et quod dixit: « Pene moti » sunt pedes; » hoc dixit, « Effusi sunt gressus. » Pene moti sunt pedes, pene effusi sunt gressus. Moti pedes: sed unde moti pedes et effusi gressus? Moti pedes, ad errandum; effusi gressus; ad lapsum; non omnino, sed » pene. » Quid enim est? Jam ibam in errorem, non ieram: jam cadebam, non cecideram.

IX. Sed quare et hoc? Quia zelavi, inquit, in peccatoribus, pacem peccatorum intuens². » Attendi peccatores, vidi illos habere pacem. Quam pacem? Temporalem, fluxam, caducam atque terrenam: sed tamen talem qualem et ego a Deo desiderabam. Vidi illos habere qui non serviebant Deo, quod ego desiderabam ut servirem Deo: et moti sunt pedes mei, et pene effusi sunt gressus mei.

X. Quare autem hoc habent peccatores, dicit breviter: « Quia non est declinatio mortis eorum, et firmamentum » in flagello eorum. In laboribus hominum non sunt, et » cum hominibus non flagellabuntur³. » Jam intellexi, inquit, quare illi habent pacem, et florent in terra; quia morti eorum non est declinatio, id est, quia certa mors et æterna eos manet, quæ nec declinat ab eis, nec ipsi ab ea declinare possunt: « Quia non est declinatio mortis » eorum, et firmamentum in flagello eorum. » Et est firmamentum in flagello eorum. Non est enim temporale flagellum eorum, sed firmum in sempiternum. Propter hæc

¹ Psal. LXXII, 2. — ² Ibid. 3. — ³ Ibid. 4. 5.

ergo mala, quæ illis æterna futura sunt, modo quid? « In » laboribus hominum non sunt, et cum hominibus non » flagellabuntur. » Numquid et ipse diabolus cum hominibus non flagellatur, cæci tamen æternum supplicium præparatur?

XI. Propterea quid hinc isti, dum non flagellantur, dum non laborant cum hominibus? « Ideo, inquit, obtinuit eos superbia¹. » Attende illos superbos, indisciplinatos; attende taurum devotum victimæ, permissum errare libere, et vestare quæ potest, usque ad diem occisionis. Jam bonum est, fratres, in ipsis Prophetæ verbis audiamus hunc quasi taurum, de quo dixi. Sic enim illud et alibi Scriptura commemorat: dicit eos tanquam ad victimam præparatos, et parci eis ad malam libertatem². « Ideo, dixit, obtinuit eos superbia. » Quid est, « Obtinuit eos superbia? Circumamicti sunt iniquitate et im » pietate sua. » Non dixit, tecti; sed, « Circumamicti, » undique cooperti impietate sua. Merito miseri nec vident, nec videntur, quia circumamicti sunt, nec videntur interiora eorum. Nam quisquis malorum hominum quasi felicitium secundum tempus interiora conspiceret, quisquis eorum videret truces conscientias, quisquis animas eorum posset inspicere diverberari tantis perturbationibus cupiditatum et timorum, videret illos miseros et quando felices vocantur. Sed quia « Circumamicti sunt iniquitate et » impietate sua, » non vident, sed nec videntur. Noverat illos Spiritus, qui de illis ista dicit: et eo oculo tales debemus inspicere, quo scimus videre, si nobis auferatur ab oculis tegumen impietatis. Videamus istos, et cum felices sunt, fugiamus; et cum felices sunt, non imitemur: nec a Domino Deo nostro talia nobis pro magno optemus, qualia accipere meruerunt qui illi non serviunt. Aliud quiddam

¹ Psal. LXXII, 6. — ² Prov. VII, 22.

servat, aliud desiderandum est: quid sit autem, audite.

XII. Primo isti describantur. « Prodiēt quasi ex adipe » iniquitas eorum¹. » Vide si non taurus ille agnitus est. Audite, fratres: non quomodocumque transeundum est, quod dixit: « Prodiēt quasi ex adipe iniquitas eorum. » Sunt enim mali, sed macie mali, ideo mali, quia macri; id est, exiles, exigui, tabe quadam necessitatis affecti, et ipsi mali et damnandi. Ferenda est enim magis omnis necessitas, quam perpetranda aliqua iniquitas. Tamen aliud est de necessitate peccare, aliud in abundantia. Pauper mendicus furtum facit, ex macie processit iniquitas: dives abundans rebus tantis, quare diripit res alienas? Illius iniquitas ex macie, hujus ex adipe processit. Ideo macro cum dicit: Quare hoc fecisti? Humiliter afflicti et abjecti respondet: Necessitas coëgit me. Quare non timuisti Deum? Egestas compulsi. Dic diviti: Quare hæc facis, et non times Deum? Si tamen tantus es qui possis dicere. Vide si vel dignatur audire; vide si non etiam in te ipso² prodiēt iniquitas ex adipe ejus. Jam enim præceptoribus et correptoribus suis inimicitias indicunt, et fiunt inimici verum dicentibus, jam sueti compalpari verbis adulantium, aure molli, corde non sano. Quis dicat diviti: Male fecisti rapere res alienas? Aut forte si ausus fuerit aliquis dicere et talis est cui non possit ille resistere, quid respondet? Totum in contemptum Dei loquitur. Quare? Quia superbus est. Quare? Quia pinguis est. Quare? Quia devotus ad victimam est. « Prodiēt quasi ex adipe iniquitas » eorum. »

XIII. « Transierunt in dispositionem cordis. » Ibi intus transierunt. Quid est « Transierunt? » Prætergressi sunt viam. Quid est, « Transierunt? » Excesserunt metas humani generis, homines se pares cæteris non putant. Tran-

¹ Psal. LXXII, 7. — ² Forte, in te ipsum.

sierunt, inquam, metas humani generis. Quando dicit tali homini, frater tuus est iste pauper, eosdem parentes habuisti, Adam et Evam: noli attendere tumorem tuum, noli attendere typhum in quem elatus es; etsi te circumstat familia, etsi numerosum aurum et argentum, etsi domus marmorata continet, etsi tecta laqueata contegunt, simul te et pauperem contegit tectum mundi coelum; sed diversus es a paupere rebus non tuis, extrinsecus appositis: te in illis vide, non illas in te. Attende te ipsum, qui sis ad pauperem; te ipsum, non quod habes. Quid enim despicias fratrem? In visceribus matrum vestrarum ambo nudi fuistis. Certe etiam cum de ista vita exieritis, et istæ carnes exhalata anima fuerint putrefactæ, dignoscantur ossa divitis et pauperis. De conditione loquor æquali, de ipsa sorte generis humani, in qua omnes nascuntur: et dives cum hic sit, et pauper non semper hic erit: et sicut dives non venit dives, sic nec dives abscedit; idem ipse est utriusque introitus, et par exitus. Adde quod forte mutabitis vices. Jam ubique Evangelium prædicatur: attende quemdam pauperem ulcerosum, qui jacebat ante januam divitis, et cupiebat saturari de micis, quæ cadebant de mensa divitis; attende et illum parem tuum, qui induebatur purpura et bysso, et epulabatur quotidie splendide. Contigit nempe mori inopem illum, et auferri ab Angelis in sinum Abraham: ille autem mortuus est et sepultus est: (nam illius forte sepulturam nemo curavit:) et cum apud inferos ille dives in tormentis esset, nonne elevavit oculos suos, et vidit in infinito gaudio eum quem contempsit ante januam suam, et de digito ejus aquæ stillam desideravit, qui de mensa ejus cadentes micæ desideraverat? Fratres, labor ille pauperis quantus fuit? Deliciæ illæ divitis quam longæ fuerunt? Quod autem mutaverunt, perpetuum est. Illius ergo quia non